

جلسات شرح و تفسیر

حجت الاسلام و المسلمین استاد
محمد جواد حاج علی اکبری

موضوع:

دعای چهل و دوم (ختم قرآن)

جلسه ۱۷

۱۳۹۶/۰۴/۲۶

■ چو قرآن خوانند، دیگر خموش

■ یادآوری چند نکته

■ مبانی، آداب و انواع قرائت قرآن

■ چند نکته درباره قرائت

۱. کیفیت قرائت

۲. کمیت قرائت

۳. زمان قرائت

۴. مکان قرائت

۵. درنگی قبل از قرائت

۶. توجه به صاحب قرآن

عناوین، توضیحات بیشتری داده شود تا مسئله‌ی حق رعایت خوب شناخته شود. فرض ما این است که از فهرست ارائه‌شده، دستور عمل و اقدام به دست آید که حاصل جمع این دستور، ادب در برابر قرآن کریم است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
ردالمده

«اللَّهُمَّ فَإِذَا أَفَدْتَنَا الْمَعُونَةَ
عَلَى تِلَاوَتِهِ، وَ سَهَلْتَ جَوَاسِي
أَلْسِنَتِنَا بِحُسْنِ عِبَارَتِهِ، فَاجْعَلْنَا
مِمَّنْ يَرْعَاهُ حَقَّ رِعَايَتِهِ».

چو قرآن خوانند، دیگر خموش

من به فهرستی که تقدیم شد، بر می‌گردم. در آن فهرست، اولین برنامه عبارت از انصاف و استماع بود.

آیه‌ی کریمه‌ی مربوطه، آیه‌ی ۲۰۴ سوره‌ی مبارکه‌ی اعراف بود که فرمود: «وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ؛ و چون قرآن خوانده شود گوش بدان فرا دارید و خاموش مانید، امید که بر

در گزارش مضامین چهل و دومین دعای صحیفه‌ی سجاده، به موضوع بسیار مهم رعایت ادب کامل با قرآن کریم رسیدیم.

امام (علیه السلام) این مطلب را در ضمن تعبیری فوق‌العاده از خدای متعال تمنا می‌کنند. در جلسه‌ی گذشته فهرستی را تقدیم کردیم که تلاش شد در آن حق رعایت معنا شود. در این جلسه آنچه به صورت فهرست بیان شد، شرح خواهد شد؛ زیرا نیاز است در مورد هر یک از

شما رحمت آید». دستیابی به نظر مهربانانه‌ی حضرت حق، از رهگذر شنیدن قرآن کریم، البته با حضور قلب رخ خواهد داد. این بشارت بسیار بزرگی است که انسان مورد رحمت الهی و مهر خدای متعال قرار گیرد.

در جلسه‌ی قبل، روایتی در این مورد خواندم که پیامبر عزیزمان به ابن مسعود می‌فرمودند: برای من قرآن بخوان. ابن مسعود خطاب به حضرت گفت: بر شما نازل شده، من بخوانم؟! حضرت در پاسخ فرمودند: دوست دارم دیگران بخوانند و من بشنوم. در روایت است که ابن مسعود قرائت می‌کرد و دو چشم پیامبر عزیزمان از اشک می‌جوشید و می‌بارید. [۱]

روایت دیگر هم داریم که جناب زراره نقل کرده‌اند. در مکتب صادقین، ستاره‌ها و نجوم درخشانی تربیت شده‌اند که بر تارک فضیلت‌ها، معرفت، ولایت، علم، فقه، حدیث، اخلاق و کلام می‌درخشند. یکی از این ستاره‌ها، جناب زراره بن اعین است که خیلی مورد احترام و محبت امام صادق (علیه السلام) است. ایشان نقل می‌کنند که: «يَجِبُ الْأَنْصَاتُ فِي الْقُرْآنِ فِي الصَّلَاةِ وَ فِي غَيْرِهَا؛ [۲] سکوت برای [شنیدن] قرآن در نماز و غیرنماز واجب است». جلسه‌ی قبل گفتیم که در نماز مأموم باید ساکت باشد و استماع کند. حال حضرت فرمودند در غیرنماز هم باید بشنود. در ادامه حضرت فرمودند: «وَ إِذَا قُرِئَ عِنْدَكَ الْقُرْآنَ وَ جَبَّ عَلَيْكَ الْأَنْصَاتُ وَ الْإِسْتِمَاعُ؛ زمانی که نزد تو قرآن تلاوت

یادآوری چند نکته

یکی از دوستان به من گفتند که فهرست ارائه‌شده مقرداری حالت دستورالعمل پیدا کند تا برنامه‌ی جامع ادب مع القرآن داشته باشیم. من هم پسندیدم و به این درخواست دوستان عمل کردم.

در باب برنامه‌ی اول، چند نکته را مرور می‌کنیم که برخی در جلسه‌ی قبل بیان شده و یادآوری آن اشکال ندارد.

- اول: استماع به معنای شنیدن با برنامه، اراده، قصد و اقبال و به منظور درک، دریافت و فهمیدن است.

- دوم: آیه‌ی شریفه بیان کرده است: «أَنْصِتُوا» یعنی ساکت کنید! از این واژه ساکت باشید هم استفاده می‌شود؛ اما به نظر می‌رسد برای استماع خوب باید سکوت کرد و قرآن کریم آن

شد، بر تو واجب است که سکوت کنی و بشنوی. دقیق‌تر آن است که بگوییم بشنوی و بنوشی! نه اینکه سکوت کنی. البته تعبیر ادیبانه‌تری هم وجود دارد که بگذریم...

روایت دیگر در این باره، روایت دلنشین پیامبر (صلی الله علیه و آله) است که فرمودند: «مَنْ اسْتَمَعَ إِلَيَّ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كَتَبَتْ لَهُ حَسَنَةً مُضَاعَفَةً، وَمَنْ تَلَا آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»؛ [۳] هر که به یک آیه از کتاب خدا گوش دهد، برایش ثوابی دوچندان نوشته شود و هر که یک آیه از کتاب خدا تلاوت کند، روز قیامت آن آیه نوری برای او باشد».

مرحله را مسلّم دانسته است. حال بیان می‌دارد که سر و صداهاى درونی را ساکت کنید که کنایه از حضور قلب است. این حضور علاوه بر آنکه باید ساکت بودن را داشته باشد، خاموشی سر و صداهاى درونی را نیز همراه دارد. انصات بعد از استماع، به معنای حضور و توجه است.

- سوم: از سیره معلوم می‌شود و در قرآن کریم هم بیان شده که انسان باید هنگام تلاوت قرآن، خود را محزون کند. در جلد ششم کتاب شریف وسائل الشیعه، در قالب یک باب مستقل این مطلب بیان شده است. در روایت ابن مسعود نیز گفته شد که پیامبر گریه می‌کردند. بکاء در وقت استماع و انصات موضوعیت دارد. حتی به ما گفته شده اگر این حالت در شخص پیدا نشد، باید خود را در این وضعیت قرار دهد؛ همان‌طور که در مورد روضه بیان کرده‌اند که اگر کسی گریه‌اش نگرفت، باید حالت تباکی داشته باشد.

در روایت داریم که پیامبر در جمع جوانان انصار حضور پیدا کردند و فرمودند: من قرآن می‌خوانم، اگر کسی از شما اشکش درآمد، اهل بهشت است. حضرت معیار گذاشتند. بعد حضرت شروع به قرائت آیات انتهایی سوره‌ی زمر کردند. ظاهراً همه‌ی آنها غیر از یک نفر گریه کردند. دل‌ها نرم و چشم‌ها بارانی شد. حضرت به خاطر آن یک نفر، یک بار دیگر خواندند و او حالت گریه به خود گرفت و به این جمع ملحق شد. معلوم می‌شود که آن یک نفر هم مانعی داشته است.

باید در وقت شنیدن قرآن، می‌کند و اشک جاری می‌شود.

انصات بعد از استماع رخ دهد خودمان را محک بزنیم... اگر دل مهیا باشد، چشم همراه می‌شود. توقع نیست که در برخی آیات الاحکام برای اشخاص عادی، لرزش دل اتفاق بیفتد؛ اما برای اهلش، آن آیات هم اثر دارد. اینها از خود آن آیه عبور می‌کنند و سخن حق و بیان مولا را می‌بینند و این، دل را می‌لرزاند. عجیب آنکه حتی قرآن در مورد آیات احکام و قصص، گاهی در متن و گاهی در پایان آیه، دل مؤمن را میهمان لطائفی می‌کند که اگر شما در ارتباط با قرآن لطیفه‌شناس باشید، دلتان می‌لرزد و به آتش کشیده می‌شود. آیات مربوط به نکاح و طلاق را در سوره مبارکه‌ی بقره ببینید؛ اسم خدا می‌آید و کار خودش را

می‌کند و اشک جاری می‌شود.

چهارم: انتخاب قاریان و مجالس مناسب برای استماع مهم است. در این زمینه وضع ما خیلی بهتر از قبل است؛ اما همچنان فقر داریم. بحمدالله از برکت انقلاب اسلامی، قاریان زیادی تربیت شده‌اند و کرسی‌های تلاوت ایجاد شده است؛ ولی باز هم در بسیاری از مساجد و جلسات، کرسی تلاوت با نغمه‌های دلنشین، کمتر وجود دارد. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) ابن مسعود را انتخاب کرد؛ زیرا در تلاوت او ملح و حزن خاصی وجود دارد. انسان باید کسی را انتخاب کند که با صفا و محزون و خوب تلاوت می‌کند. اصل هم بر تلاوت زنده است. اگر تلاوت زنده ممکن نبود، در مرحله‌ی بعدی می‌توان از همین

واجبات و احکام و حلال و حرام و امر و نهی آن را انجام دهی و در دل شب‌ها و وسط روز قرآن بخوانی». بعد حضرت فرمودند: «فَإِنَّهُ عَهْدٌ مِنْ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى خَلْقِهِ فَهُوَ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَنْظُرَ كُلَّ يَوْمٍ فِي عَهْدِهِ وَ لَوْ خَمْسِينَ آيَةً وَ اعْلَمْ أَنَّ دَرَجَاتِ الْجَنَّةِ عَلَى عَدَدِ آيَاتِ الْقُرْآنِ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لِقَارِئِ الْقُرْآنِ اقْرَأْ وَ ارْزُقْ؛ قرآن پیمان و عهد الهی است، پس بر همه‌ی مسلمانان واجب است که در هر روز، حداقل به پنجاه آیه نگاه کند. درجات بهشت به تعداد آیات قرآن کریم است و وقتی قیامت بر پا شد، به قاری قرآن می‌گویند: بخوان و بالا برو!». شما هر آیه‌ای را که قرائت کرده باشید، دسترسی به درجه‌ای

تلاوت‌های موجود - ایرانی یا غیرایرانی - استفاده کرد. الان بحمدالله رادیو قرآن و سیمای قرآن داریم که انتخاب‌های خوب و شایسته‌ای دارند.

مبانی، آداب و انواع قرائت قرآن

اما برنامه‌ی دوم، برنامه‌ی قرائت است. همان‌طور که صریحاً به استماع و انصات امر داریم، در مورد قرائت هم امر داریم.

امیر المؤمنین (علیه السلام) در وصیتی

خطاب به محمد حنفیه فرمودند:

«عَلَيْكَ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَ الْعَمَلِ بِمَا فِيهِ وَ لُزُومِ فَرَائِضِهِ وَ شَرَائِعِهِ وَ حَلَالِهِ وَ حَرَامِهِ وَ أَمْرِهِ وَ نَهْيِهِ وَ التَّهَجُّدِ بِهِ وَ تِلَاوَتِهِ فِي لَيْلِكَ وَ نَهَارِكَ؛ خودت را ملزم به تلاوت قرآن کن و مقید باش که به قرآن عمل کنی و

حضرت می‌فرماید: «رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَوَضَعَ دَوَاءَ الْقُرْآنِ عَلَى دَاءِ قَلْبِهِ»؛ شخصی هم هست که قرآن می‌خواند و داروی قرآن را بر درد قلبش قرار می‌دهد و شب خود را با تلاوت قرآن بیدار می‌ماند و روزهای گرم خود را با تلاوت قرآن سپری می‌کند و قرآن را در سجده‌اش اقامه می‌کند. ممکن است «قَامَ بِهِ فِي مَسَاجِدِهِ»، در مورد مسجد به معنای مشهور نیز بیان شود؛ اما به نظر می‌آید که همان اولی نزدیک‌تر است. این انسان در دل شب برای قرآن خواندن بیدار می‌شود. سپس حضرت فرمودند: می‌خواهید جایگاه چنین کسی را ببینید؟! «فَهُؤْلَاءِ يَدْفَعُ اللَّهُ بِهِمُ الْبَلَاءَ وَيُرِيهِمُ مِنَ الْأَعْدَاءِ وَيُنزِلُ غَيْثَ السَّمَاءِ فَوَاللَّهِ لَهُؤْلَاءِ مِنَ الْقُرَّاءِ أَعَزُّ مِنَ الْكِبْرِيَّتِ الْأَحْمَرِ»؛ [5]

در بهشت به شما می‌دهد. بعد حضرت تعبیر تکان‌دهنده‌ای دارند و می‌فرمایند: «فَلَا يَكُونُ فِي الْجَنَّةِ بَعْدَ النَّبِيِّنَ وَالصَّادِقِينَ أَرْفَعُ دَرَجَةً مِنْهُ»؛ [4] در بهشت بعد از انبیا و صدیقین (اوصیای برجسته‌ی انبیا)، هیچ کس بالاتر از قاری قرآن نیست.

تعبیر پایانی، تعبیر بسیار جالبی است. همان‌طور که قبلاً گفتیم، آنجا، جای حسرت‌ها است... در روایتی رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) قاری قرآن را به سه گروه تقسیم می‌کند که دو گروه اول مردود هستند. این دو گروه کسانی هستند که برای تقرّب به مراکز قدرت و بهره‌مندی مادی قرآن می‌خوانند. گروه دیگر کسانی هستند که برای شهرت در بین خلق می‌خوانند و صوت و لحن برایشان موضوعیت دارد. سپس

خدای متعال به برکت اینها بلا را برمی‌گرداند، قدرت را از دشمنانش سلب می‌کند و باران می‌فرستد. سپس حضرت قسم خوردند که این گروه در مجموعه‌ی قاریان قرآن، مانند کبریت احمر، خیلی کم و کیمیا و اکسیر هستند.

قرائت، گرفتن دستورالعمل و راهکار برای زندگی است. قرائت که بعد از استماع مطرح می‌شود، باب انس با قرآن کریم است و راهی ویژه برای ورود به آفاق قرآن کریم. فرمان «فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ» [۶] هر چه از قرآن میسر می‌شود، بخوانید»، اولین گام برای انس با کلام الهی و ورود به عالم قرآن است.

چند نکته درباره قرائت

۱. کیفیت قرائت

قرائت عبارت است از خواندن همراه با فهم معنا. چنانچه متنی را بخوانید اما به معنا راه پیدا نکنید، قرائت نداشته‌اید. قرائت همراه فهم است. روایات نیز همگی ناظر به فهمی بود که انسان را محزون و متاثر و منفعل و خاشع و خاضع می‌کند.

ما فارسی‌زبان‌ها اگر بخواهیم قرائت داشته باشیم، باید مسئله‌ی فهم معنا را به آن ضمیمه کنیم و بدانیم که صرف خواندن آیات، قرائت محسوب نمی‌شود؛ بلکه نوعی تلفظ است که البته نورانیتی هم دارد. از اول شما همین طور که قرآن می‌خوانید، با ترجمه‌ای خوب بخوانید. پیشنهاد این است که مصحفی را که انتخاب می‌کنید، با همان انس بگیرید و آن را تغییر ندهید؛ مگر آنکه بیرون منزل باشید یا به آن دسترسی نداشته

«أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْحَالُ الْمُرْتَحِلُ. قُلْتُ: وَمَا الْحَالُ الْمُرْتَحِلُ؟ قَالَ: فَتْحُ الْقُرْآنِ وَخَتْمُهُ كُلَّمَا جَاءَ بِأَوْلِيهِ ارْتَحَلَ فِي آخِرِهِ»؛ [۷] بهترین اعمال کدام است؟ فرمود: عمل آن کس که فرود آید و کوچ کند. گفتم: یعنی چه؟ فرمود: قرآن را باز کند [و خواندش را آغاز کند] و به انجام رساند و هر زمان که از اولش درآید، به آخرش کوچ کند». نکته‌ی کلیدی این روایت آن است که انسان باید از رهگذر قرائت، موفق به نگاه به سیمای قرآن شود. راهش قرائتی است که از اول شروع شود و به سرانجام برسد.

از روایات استفاده می‌کنیم که حداقلی که هر انسان مسلمان باید در یک شبانه‌روز حتماً و حتماً و حتماً تلاوت داشته باشد،

باشید. البته الان اندازه‌هایی هست که قابلیت همراه داشتن دارد. ترجمه‌های خوب هم فراوان در دسترس است و با همه‌ی سلیقه‌ها می‌خواند.

در جلسه‌ی پیش گفتم که قرائت صحیح و روان مهم است و انسان مسلمان باید در اولین فرصت ممکن، به هر قیمتی که می‌شود، این قرائت را به دست آورد. تجربه نشان داده که در سنین بالا، این امر مشکل می‌شود و در همه‌ی زبان‌ها این‌طور است که هر چه زودتر شروع کنید، کار راحت‌تر است.

۲. کمیت قرائت

در مورد کمیت قرائت قرآن، زُهری که روایات جالبی از امام سجاد (علیه السلام) نقل می‌کند، می‌گوید: از حضرت پرسیدم:

ده آیه است: «مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يَكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ؛ هر کس در شبی ده آیه قرائت کند، از غافلان به حساب نیاید». پس کسی که از این کمتر بخواند، جزء غافلان است و آن روز خود را به غفلت گذرانده است.

در ادامه روایت، با اشاره به مقدار مطلوب قرائت روزانه می‌فرماید: «وَمَنْ قَرَأَ خَمْسِينَ آيَةً كُتِبَ مِنَ الذَّاكِرِينَ» [۸] و هر کس پنجاه آیه بخواند، از ذاکران به حساب آید».

در روایت دیگری در کتاب شریف امالی نقل شده که اگر روزانه پنجاه آیه بخواند، جزء ذاکرین است؛ اگر صد آیه بخواند، جزء قانتین محسوب شود؛ چنانچه دوست آیه بخواند، جزء خاشعین است؛ اگر سیصد آیه بخواند، جزء فائزین خواهد بود؛ اگر پانصد آیه بخواند، جزء مجتهدین است. بعضی‌ها زرنگ هستند و البته زرنگی معکوس دارند و از آیات مفصلات و بخش اخیر انتخاب می‌کنند که یک صفحه، صد آیه را در بر می‌گیرد! برخی هر شب سوره‌ی واقعه می‌خوانند و جزء قانتین محسوب می‌شوند. البته در مورد قرائت هر شب این سوره روایت وارد شده است.

اما در مورد حداکثر هم روایت داریم و تا ده جزء برای یک روز پیشنهاد شده است! اما حداکثر مطلوب همین یک جزء در روز است و اگر کسی بتواند یک جزء قرآن بخواند، مطلوب است؛ چون می‌تواند در آن تأمل داشته باشد. آن میزانی که گفتیم تا ده جزء، برای افراد خاص و اهل تحقیق و

که سحر را از دست می‌دهند. زمان مناسب دیگر قبل از غروب و نیز قبل از خواب است.

تفسیر است. البته قرائت این‌طور نیست که مثل رمان، قرآن را در دست بگیری و عبور کنی...

در مجموع بر قرائت شبانگاهی تأکید می‌شود و دلیل آن هم فراغت و سکوت شب است. آیه‌اش هم در سوره‌ی مبارکه‌ی مزمل بیان شده است.

۳. زمان قرائت

در مورد زمان مطلوب قرآن خواندن، باید بهترین و بانشاط‌ترین اوقات خود را به این برنامه اختصاص دهیم. از خود قرآن کریم می‌توان این بهترین اوقات را فهمید. یکی از این اوقات، قبل از فجر است که ما به آن سحر می‌گوییم و دیگری قبل از طلوع خورشید است که به آن بین‌الطلوعین می‌گوییم. البته بین‌الطلوعین برای کسانی خوب است که شب را به اندازه خوابیده باشند. این زمان کم از سحر نیست و کسانی که این زمان را می‌خواهند، خیلی حسرت می‌خورند و حسرت آنها کمتر از حسرت کسانی نیست

۴. مکان قرائت

در مورد مکان قرائت، اولین جایی که باید در آن قرآن خواند، خانه است؛ چنان‌که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرموده‌اند: «نُورُوا بُيُوتَكُمْ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ... فَإِنَّ الْبَيْتَ إِذَا كَثُرَ فِيهِ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ كَثُرَ خَيْرُهُ وَ اتَّسَعَ أَهْلُهُ وَ أَضَاءَ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تُضِيءُ نُجُومُ السَّمَاءِ لِأَهْلِ الدُّنْيَا؛ [۹]

خانه‌هایتان را با تلاوت قرآن نورانی کنید... هنگامی که در

خانه‌ای زیاد قرآن خوانده شود، خیر و برکت آن فزونی یابد و اهل آن به وسعت رسند و همان‌گونه که ستارگان برای زمینیان می‌درخشند، [این خانه] نیز برای آسمانیان می‌درخشد. قرآن با خانه چه می‌کند؟! نورانیت و توسعه و برکت و رشد می‌آورد. شاید یکی از مصادیق «اتِّسَاعِ اَهْلِ»، از زیاد فرزندان باشد. حقیقت قرآن، خانه‌ی شما را از نظر باطنی، خیر و توسعه و برکت می‌دهد. دومین مکان توصیه‌شده، مساجد است. کار اصلی بعد از نماز و جماعت در مسجد، قرآن است و در بین کارهای قرآنی، اصل با قرائت است. ما با دوستانمان تلاش‌های مذبوحانه‌ای انجام می‌دهیم تا قرآن به مساجد برگردد! کارهایی انجام شده است و همین تلاوت نور که یک یا دو صفحه و بعضاً با ترجمه می‌خوانند، خوب است؛ اما خیلی عقب هستیم و باید کارهای دیگری انجام دهیم. سومین مکان توصیه‌شده، حرم‌ها هستند. یکی از بهترین کارها در حرم‌ها، تلاوت قرآن است و در برخی جاها مثل مسجدالحرام، ختم قرآن توصیه شده است. من تجربه‌اش را دارم، خیلی شیرین است. اینها را گفتم تا از خدای متعال بخواهید و توقع کنید. حرم مطهر حضرت رضا (علیه السلام) نیز این‌گونه است. تلاوت قرآن در حرم مطهر امیر المؤمنین (علیه السلام) فتوحات فراوانی را به همراه دارد. این زمان‌ها و مکان‌ها در فهم قرآن اهمیت دارد. در برخی مکان‌ها هم قرائت قرآن مکروه است؛ زیرا خلاف

و ولایت عظمی است، توجه داشته باشیم. این قرآن به دست چه کسی به ما رسیده و واسطه‌ی رسیدن به چنین نعمت بزرگی کیست؟ انسان باید به پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) توجه پیدا کند و از او مدد بگیرد. باید به مقام شامخ خاتم الاوصیا و ائمه و امام عصر (علیه السلام) نیز توجه داشت. اینجا یک نکته‌ی جالب هست که به صورت اشاره مطرح می‌کنم. امام صادق (علیه السلام) داشتند غذا میل می‌کردند و ابوحنیفه در محضر حضرت نشسته بود. حضرت پس از صرف غذا، شکر کردند و بعد از شکر خدا، رسول الله را هم شکر کردند. ابوحنیفه گفت: این شرک نبود؟! حضرت فرمودند: مگر این آیه را نشنیده‌ای: «أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ» [۱۱] خدا و پیامبرش از فضل خود آنان را

ادب است. باید این مسائل را رعایت کرد. شخصی به من می‌گفت: من قرآن را حفظ می‌کنم، هرچند در فلانجا باشد! به او گفتم: من خیلی به حال شما تأسف می‌خورم. برخی حتی در حمام قرآن می‌خوانند! قرآن که جایز آنجا نیست.

۵. درنگی قبل از قرائت

وقتی خواستید قرائت را شروع کنید، لحظه‌ای درنگ کنید و به عظمت قرآن توجه پیدا کنید. ما در این مورد، ذیل مباحث قلبی صحبت کردیم. این توجه اگر برای انسان پیدا شود، حال خشوع و خضوع و ادب در انسان پیدا می‌شود.

۶. توجه به صاحب قرآن

به مقام شامخ «مَنْ خُوِطِبَ بِهِ» [۱۰] که صاحب رسالت کلیه

خود را به اولیای خدا تقدیم می‌کنند. فردی به امام جواد (علیه السلام) گفت: من وقتی به حج رفتم، یک روز طواف را به نیت پیامبر و روز بعد را به نیت امام علی (علیه السلام) و ... تا اینکه روز دهم را به شما هدیه کردم و یک روز را به مادر شما حضرت زهرا (سلام الله علیها) هدیه کردم. امام فرمود: این کار را بکن. این بهترین کار است.

بی‌نیاز گردانیدند». همین غذایی که تناول می‌کنی، به برکت او است. سفره‌دار در دستگاه حضرت حق کیست؟ یدالله کیست؟ چه کسی به شما می‌نوشاند و اطعام می‌کند؟ اینها در مورد نعمت‌های زمینی است؛ تا چه رسد به قرآن! ابوحنیفه گفت: مثل اینکه من تا به حال این آیات را نشنیده بودم. حضرت فرمودند: «كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» [۱۲] نه چنین است، بلکه آنچه مرتکب می‌شدند، زنگار بر دل‌هایشان بسته است». تو گرفتار حجاب هستی که به این آیات راه نداری. [۱۳]

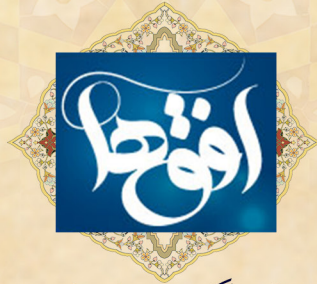
من دیده‌ام برخی از اهل ادب وقتی می‌خواهند قرآن بخوانند، ابتدا سلامی به امام عصر (علیه السلام) می‌کنند. برخی هم که در این زمینه ادبی دارند، تلاوت

قرآن هستند، آن را می‌شناسند». کلینی، کافی، ج ۸، حدیث ۴۸۵.

منابع و مأخذ

- [۱۱]. توبه: ۷۴.
- [۱۲]. مطففین: ۱۴.
- [۱۳]. مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۳۱۶.
- [۱]. مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۷، ص ۷۰.
- [۲]. تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۴۷.
- [۳]. متقی هندی، کنز العمال، حدیث ۲۳۱۶.
- [۴]. حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۷۱.
- [۵]. متقی هندی، کنز العمال، حدیث ۲۸۸۲.
- [۶]. مزمل: ۲۰.
- [۷]. کلینی، کافی، ج ۲، ص ۶۰۵.
- [۸]. همان، کتاب فضل القرآن، ح ۵.
- [۹]. محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۲۰۰.
- [۱۰]. امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: «أَمَّا يَعْرِفُ الْقُرْآنَ مَنْ خَوَّطَبَ بِهِ؛ فَقَطَّ كَسَانِي كَه مَخَاطَبَانِ»

افوغها؛ درنگی بر مسئله تعلیم و تربیت

OfoghHa.ir © سامانه پیامکی: ۳۰۰۰۴۸۵۹۵۹

۲ شنبه‌ها

از ساعت ۱۸ الی ۱۹:۳۰

(۶ ماه اول سال)

تهران، خیابان سرچشمه
مجتمع فرهنگی شهدای هفتم تیر